



УДК 336.71

СУТНІСТЬ І ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ¹

Барановський Олександр Іванович,
доктор економічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
ДВНЗ «Університет банківської справи»
e-mail: bai@ubs.gov.ua

Анотація. Обґрунтовано значущість наукового інтересу до проблематики функціонування і розвитку фінансового сектору національної економіки. Критично проаналізовано підходи дослідників до визначення сутності і функціонального призначення фінансового сектору національної економіки. Наголошено на загальносистемних характеристиках фінансового сектору. Наведено авторське бачення сутності фінансового сектору національної економіки. Представлено авторську класифікацію різновидів фінансового сектору національної економіки.

Ключові слова: фінансовий сектор, різновиди фінансового сектору, функції фінансового сектору, структура фінансового сектору, фінансова система, фінансовий ринок.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 1; бібл.: 53.

SUBSTANCE AND FUNCTIONAL PURPOSE OF FINANCIAL SECTOR OF NATIONAL ECONOMY

Baranovskyi Oleksandr,
Doctor of Science in Economics, Professor,
Prorector of SHEI «Banking University»
e-mail: bai@ubs.gov.ua

Abstract. Importance of scientific interest to problems of creation and development of financial sector of national economy is substantiated. Advantages and disadvantages of financial sector functioning in financial systems of different types are determined. Approaches of scientists to definition of substance and functional purpose of financial sector of national economy are critically analyzed. Treatment of financial sector as a system of economic relations, sphere or part of economy, part of real sector, service area, determinant of economic growth, complex of facilities, dedicated self-organized sub-system of financial system, complex of financial instruments, complicated system, non-material industrial factor is presented. It is stressed on system-wide characteristics of financial sector such as structure, integrity, non-additivity, limitation, hierarchy, territory segmentation, motivation, justification, conjuncture, subjectivity, functionality. Author's view of financial sector of national economy substance is presented. Author's classification of types of financial sector of national economy is presented. Views on correlation of financial sector of national economy and financial markets and financial system are reviewed. Shadow banking system is characterized.

Keywords: financial sector, types of financial sectors, functions of financial sector, structure of financial sector, financial system, financial market.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 1; bibl.: 53.

СУЩНОСТЬ И ФУНКЦИОНАЛЬНОЕ НАЗНАЧЕНИЕ ФИНАНСОВОГО СЕКТОРА НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ

Барановский Александр Иванович,
доктор экономических наук, профессор,
проректор по научной работе
ГБУЗ «Университет банковского дела»
e-mail: bai@ubs.gov.ua

Аннотация. Обоснована значимость научного интереса к проблематике функционирования и развития финансового сектора национальной экономики. Критически проанализированы подходы исследователей к определению сущности и функционального назначения финансового сектора национальной экономики. Акцентировано внимание на общесистемные характеристики финансового сектора. Дано авторское видение

¹ Статтю підготовлено в рамках НДР «Теорія та методологія трансформаційних процесів у фінансовому секторі країни» (номер державної реєстрації 0117U002441), що виконується за рахунок видатків із загального фонду держбюджету.



сутності фінансового сектора національної економіки. Представлена авторська класифікація різновидностей фінансового сектора національної економіки.

Ключевые слова: фінансовий сектор, різновидності фінансового сектора, функції фінансового сектора, структура фінансового сектора, фінансова система, фінансовий ринок.

Формул: 0; рис.: 0; табл.: 1; библи.: 53.

Вступ. Науковий інтерес до проблематики функціонування й розвитку фінансового сектору зумовлений процесами фінансiалiзацiї нацiональних економiк країн свiту зокрема i свiтового господарства загалом. Утiм, його функцiонування відбувається в умовах значної невизначеностi i волатильностi кiлькiсних i якiсних параметрiв, супроводжується численними аномалiями i диспропорцiями. А вiдтак функцiонування i стратегiчний розвиток фiнансового сектора нацiональної економiки постiйно має перебувати в полi зору законодавчої, виконавчої i судової гiлок влади, бiзнесового й експертного спiвтовариства, науковцiв.

Аналіз досліджень і постановка завдання. Проблематикою визначення сутності глобального фінансового сектору, фінансового сектору національної економіки та його взаємозв'язку i взаємозумовленості з рештою її секторів, впливу розвитку фінансового сектору на економічне зростання займались такі вітчизняні i зарубіжні вчені, як Л. Алексеєнко, Е. Алтватер (E. Altvater), Дж. Бакія (J. Bakija), Дж. Бхагваті (J. Bhagwati), Д. Бен-Амі (D. Ben-Ami), Б. Бернанке (B. Bernanke), О. Білорус, М. Бінсвангер (M. Binswanger), П. Вахтель (P. Wachtel), Т. Веблен (T. Veblen), А. Галетовік (A. Galetovic), Е. Галімова, М. Гейне (M. Heine), М. Гертлер (M. Gertler), Р. Гільфердінг (R. Hilferding), Р. Голдсміт (R. Goldsmith), О. Горюнов, А. Гриценко, Д. Герлі (J. Gurley), А. Демєргуч-Кунт (A. Demergüç-Kunt), Ю. Дяченко, Б. Емундс (B. Emunds), Т. Євдокімова, В. Зимовець, Л. Зінгалес (L. Zingales), О. Зуєва, Х. Іто (H. Ito), Л. Йонунг (L. Jonung), Дж. М. Кейнс (J. M. Keynes), Ю. Коваленко, В. Корнівська, А. Коул (A. Cole), Г. Кріппнер (G. Krippner), Р. Левін (R. Levine), І. Левіна, Р. Лукас (R. E. Lucas), Б. Мак-Каллум (B. McCallum), Л. Менков (L. Menkhoff), Х. Мінські (H. Minsky), Я. Міркін, О. Молчанова, Дж. Олівер (J. Olivier), О. Орхангазі (O. Orhangazi), К. Перез (C. Perez), А. Піру (A. Pigou), С. Радзієвська, Р. Райан (R. Rajan), А. Решеф (A. Reshef), Дж. Робінсон (J. Robinson), П. Руссо (P. Rousseau), А. Семенов, Дж. Стігліц (J. Stiglitz), С. Стрендж (S. Strange), А. Тернер (A. Turner), Дж. Тобін (J. Tobin), Н. Толксдорф (N. Tolksdorf), Н. Фергюсон (N. Ferguson), Т. Філіппон (T. Philippon), П. Ханнсон (P. Hannon), Б. Хейм (B. Heim), Х. Херр (H. Herr), В. Чік (V. Chic), М. Чінн (M. Chinn), І. Школьник, А. Шляховий, Е. Шоу (E. Shaw), Р. Штетнер (R. Stottner), Й. Шумпетер (J. Schumpeter).

Утiм, попри значну увагу дослідникiв до зазначеної проблематики, i досi відсутні усталене бачення як сутностi фiнансового сектора нацiональної економiки, так i взаємодiї рiзних секторiв останньої, а також перебiгу й розвитку трансформацiйних процесiв у фiнансовому секторi. Відсутність же узгодженого комплексного бачення теоретико-методологiчних засад фi-

нансового сектору i його мiсця у фiнансовiй системi не призвели до полiпшення його якiсних характеристик, що не дозволяє цьому секторовi економiки повною мiрою забезпечити економiчне зростання [1].

А тому подiбні дослідження залишаються актуальними.

Мета статті полягає в уточненні сутності i функцiонального призначення фiнансового сектора нацiональної економiки.

Результати дослідження. Визначення сутностi фiнансового сектора нацiональної економiки передбачає систематизацiю уявлень про його природу в рiзних теорiях i наукових школах.

Переваги / недолiки функцiонування фiнансового сектора у фiнансових системах рiзного типу пояснюються теорiєю Дж. Стiгліца *про асимптотичну ефективностi фiнансових ринкiв* [2], згiдно з якою банкоцентричнi фiнансовi системи протиставляються ринкоцентричним, у яких зростання iнформацiйної ефективностi знижує стимули учасникiв ринку до пошуку iнформацiї про найперспективнiшi об'єкти iнвестування [3, с. 18]. При цьому, як вважає С. Тадессе (S. Tadesse), вiдносна ефективностi цих рiзновидiв фiнансової системи зумовлюється як зовнiшнiм оточенням, так i рiвнем проблем, притаманних економiчним агентам. Ринкоцентричний рiзновид ефективнiший у краiнах iз розвиненим фiнансовим сектором, тодi як банкоцентричний – у краiнах зi слабозвиненим фiнансовим сектором [4].

Застосування положень *теорiї порiвняльних переваг* до фiнансово-кредитного сектора нацiональної економiки вимагає врахування галузевої специфiки, пiд впливом якої iнструменти i технологiї економiчного регулювання можуть помiтно змiнитися. А *теорiя мiжнародної експансiї виробництва й надання послуг i транснацiоналiзацiї капiталу*, що безпосередньо стосується банкiв, була розроблена в 1970–1980-х роках Х. Грубелем (H. Grubel)[5], котрий у своїх працях видiляв як конкурентну перевагу наявностi мережевої структури [6, с. 10].

Поняття фiнансової i банкiвської систем, банкiвського сектору, фiнансового ринку i ринку фiнансових послуг є тiсно взаємопов'язаними, хоча i не чiтко субординованими. Маючи багато спiльного, вони пересiкаються мiж собою, але тiльки в певному сегментi [7, с. 61].

В економiчній лiтературi виокремлюють *фiнансовий, фiнансово-бюджетний, фiнансово-кредитний, фiнансово-банкiвський, банкiвсько-кредитний, банкiвський сектори, сектор фiнансових послуг, сектор фiнансових корпорацiй*. Поряд iз цим поширеною є й думка щодо виокремлення у структурi фiнансового сектору нацiональної економiки *банкiвського i страхового сегментiв, кредитного i бiржового* пiдсекторiв.



Що стосується визначення сутності фінансового сектору національної економіки, то занадто спрощеними, на наш погляд, є визначення *фінансового сектору* (*financial sector*) економіки як: галузі з надання послуг, що обслуговує галузі виробництва і промисловості [8, с. 18]; частини економіки, пов'язаної з діяльністю фінансових інститутів [9], сегмента економіки, де відбувається формування і розподіл фінансових ресурсів та послуг [10, с. 63]; відносно відокремленої взаємодіючої сукупності господарських суб'єктів фінансово-кредитних інститутів [11, с. 38]; фінансово-кредитних інститутів чи посередників [12]; набору гравців, пов'язаних між собою укладеними договорами [13, с. 120]; організаційної підструктури фінансової системи, що являє собою сукупність банків, небанківських фінансових інститутів та інших інфраструктурних професійних учасників фінансового ринку, що надають фінансові послуги [14, с. 66]; транзакційної підсистеми, яка опосередковує фінансові потоки між суб'єктами економічної системи [15, с. 268]; складної системи, в якій учасники мають можливість самостійного обігу фінансових активів незалежно від обігу реальних товарів [16, с. 149].

Такі визначення, на наш погляд, не розкривають повною мірою природу фінансового сектору, оскільки, по-перше, з функціонуванням фінансових інститутів пов'язані всі частини економіки і сфери життєдіяльності країни. По-друге, сутність фінансового сектору не може бути розкрита без характеристики його функціонального призначення. По-третє, некоректним є протиставлення фінансових активів і реальних товарів, оскільки перші також є різновидом товарів.

Розгляд фінансового сектору як діяльності всіх фінансових інститутів, спрямованої на формування і функціонування фінансової політики [17], також виглядає абстрактно, оскільки також, по-перше, не конкретизує функції зазначених інститутів. По-друге, некоректним є вживане в цьому разі словосполучення «функціонування фінансової політики», по-третє, формування і реалізація фінансової політики здійснюється не тільки фінансовими інститутами, а й регуляторами та іншими державними установами, саморегульованими професійними організаціями.

Економічний словник тлумачить фінансовий сектор як сферу економіки, пов'язану переважно з довгостроковими і короткостроковими кредитуваннями і запозиченнями. До фінансового сектору належать банки, відмінні від них фінансові посередники на зразок будівельних товариств (у Великій Британії) чи позико-ощадних асоціацій (у США), а також торговельні банки, страхові компанії, пенсійні фонди і різноманітні фінансові менеджери й консультанти [18]. Це визначення хоча й дає доволі докладний перелік фінансових інститутів, проте зводить функціональне призначення фінансового сектору здебільшого до кредитування і запозичень, з чим, на наше переконання, навряд чи можна погодитись.

А. Поліщук убачає у фінансовому секторі сукупність державних і приватних установ, які здійснюють мобілізацію вільних грошових капіталів, страхування і надання позичок [19, с. 29]. Розширюючи

таким чином функціональне призначення інститутів фінансового сектору, дослідник усе ж таки поза увагою залишає такі його неодмінні, на наше переконання, функції, як формування грошової маси, валютне курсоутворення, сприяння і безпосереднє здійснення інвестиційної діяльності, недержавне пенсійне забезпечення.

Визначають фінансовий сектор і як набір інститутів, інструментів і законодавчої бази, що дозволяють здійснення оборудок у формі взяття і погашення боргів, тобто надання кредитів [20]. У такому контексті, крім інститутів, виокремлюються й інструменти та законодавча база, однак сфера фінансового сектору обмежується виключно наданням кредитів, що не тільки комплексно не характеризує його спрямованість, а й, по суті, є лише частиною кредитної діяльності. Поряд із цим у такому разі в єдине ціле об'єднані жодним чином нерівнозначні і непорівнянні між собою інститути, інструменти і законодавча база.

Зазначають також, що фінансовий сектор, або сектор фінансових корпорацій, включає всі корпорації і квазікорпорації-резиденти, основною функцією яких є фінансове посередництво чи пов'язана з ним допоміжна фінансова діяльність [20].

Ідеться й про те, що фінансовий сектор охоплює інституційні одиниці, які здійснюють фінансові операції. А основні ресурси діяльності фінансових установ формуються з фондів, утворених унаслідок прийняття фінансових зобов'язань (грошових депозитів і відсотків, акцій, облігацій, довгострокових державних фондів) [21, с. 576]. Утім, такий погляд не може претендувати на повну об'єктивність, оскільки фінансові операції здійснюють й інституційні одиниці реального сектору економіки, органи державного управління, некомерційні організації й домашні господарства.

Розглядається фінансовий сектор і як один із найважливіших ринкових сегментів взаємодії суб'єктів економіки, у результаті функціонування якого реалізовується механізм трансформації фінансових ресурсів в активно діючий інвестиційний капітал, що сприяє сталому розвитку економіки. У фінансовому секторі відбувається акумуляція і перерозподіл фінансових ресурсів на засадах збалансованості економічних інтересів між його учасниками з метою капіталізації фінансових ресурсів і формування доданої вартості в економіці [22].

Трапляється й думка, що фінансовий сектор охоплює фінанси самих підприємств, фінансові відносини, які виникають у ході формування і виконання зведеного бюджету між ланками самої бюджетної системи, кредитні відносини комерційних банків з юридичними і фізичними особами та у сфері банківської системи [23, с. 6]. Утім, за такого підходу, на наш погляд, неврахованими залишаються фінансові відносини, що виникають у валютній та інвестиційній сферах, на страховому ринку, в сегменті небанківських кредитних установ.

Погляду, що фінансовий сектор є важливою детермінантою економічного зростання, дотримуються А. Галетовік, Дж. Олівер, Дж. Герлі, Е. Шоу, М. Бінсвангер, Дж. Бхагваті, Я. Сергієнко [24–30].



Фінансовий сектор представляють і у формі сукупності механізмів, що опосередковують функціонування реального сектору, і елементів, що обслуговують виключно інтереси капіталу [31]. Проте за такого підходу не враховуються «самообслуговування» фінансовим сектором себе як такого, а також обслуговування структур, які не мають на меті інтереси капіталу чи отримання прибутку.

В. В. Зимовець асоціює фінансовий сектор із консолідованими активами і зобов'язаннями банківської системи [32, с. 317] (що, на наш погляд, істотно звуче його суб'єктний ряд); І. О. Школьник і А. Ю. Семенов – системою фінансових посередників у формі діяльності банків і небанківських фінансових установ у взаємозв'язку зі суб'єктами реального сектору економіки з приводу перерозподілу тимчасово вільних фінансових ресурсів, що забезпечує потреби інституційних секторів економіки у формуванні державних фінансів, фінансів підприємств і фінансів домогосподарств [33, с. 36].

Д. Герлі і Е. Шоу розглядають роль фінансового сектору в економіці з огляду на фінансові установи, які є посередниками між надлишком і дефіцитом грошових коштів [34].

У широкому сенсі фінансовий сектор економіки виступає як багаторівнева інституційна система взаємопов'язаних елементів, що забезпечують синергетичний ефект його функціонування шляхом оптимального поєднання економічних інтересів усіх його суб'єктів, об'єднаних цільовою функцією впорядкування руху фінансових потоків, спрямованого на збалансований розвиток реального і віртуального секторів економіки. До цієї системи входять: власне фінансові інститути (гроші, кредит, податки, ліквідність, цінний папір тощо); інститути-організації, що функціонують у фінансовому секторі та безпосередньо забезпечують цей рух (банки, небанківські фінансово-кредитні установи, інститути фондового ринку); держава, яка встановлює формальні правила і норми взаємодії економічних суб'єктів у фінансовому секторі та контролює їх дотримання всіма учасниками; сукупність відповідних формальних правил і норм; загальні неформальні інститути (довіра, сталість, транспарентність, соціальна пам'ять, тіньова економіка, очікування, звичаї, традиції, помилкові уявлення, корупція, мережа, ієрархія тощо) [35, с. 156].

Розглядають фінансовий сектор і як систему економічних відносин, що виникають у процесі купівлі-продажу фінансових ресурсів.

Ю. М. Коваленко робить висновок, що більшість авторів у визначенні фінансового сектору обмежуються перерахуванням його окремих сегментів (банківського, страхового тощо) або фінансових інститутів, що входять до його складу, або видів фінансових послуг, які надають ці інститути [36, с. 32]. Вона наголошує на потребі визнати, що сьогодні фінансовий сектор має подвійний характер: з одного боку, він створений на основі і для реального сектору, а з другого – він пов'язаний і не пов'язаний з останнім [37] і розуміє під ним сферу обміну фінансовими послугами, які

є результатом функціонування його інституційних одиниць, а також соціальну (антропогенну) систему, яка розвивається за закономірностями, що визначені людиною [36, с. 119, 131].

Логіка фінансового сектору, відмінна від закономірностей, що спостерігаються в реальному, проявляється в тому, що [38]: фінансовому сектору притаманний так званий «казино-капіталістичний характер» [39] – результат його функціонування, на відміну від реального сектору, залежить переважно від випадкових чинників; йому характерний надшвидкий оборот капіталу, емпіричним проявом якого є домінування короткострокових форм фінансування; висока волатильність ринку капіталу і її зростання контрастують із відносно стабільним процесом виробництва товарів і послуг; якщо «обіг» у реальному секторі супроводжується створенням вартості (тобто реальних активів), то колосальне зростання оборотів у сфері фінансів не завжди супроводжується відповідним зростанням сукупних фінансових активів.

В умовах фінансової економіки відбувається відчуження власності від свого суб'єкта. Саме цей процес зумовлює основні особливості фінансового сектору – його відокремленість і відносно незалежність від реального виробництва, здатність сприймати і переводити у вартісну форму чинники часу, очікування, соціально-політичні характеристики господарства, а найголовніше – об'єднувати всіх суб'єктів економіки в єдиний макроекономічний процес, знімати обмеження в русі капіталу і здійснювати ризиковані інвестиції в умовах невизначеності [40].

Фінансовий сектор як складна система має такі загальносистемні характеристики [41]:

1) структурованість – наявність складної внутрішньої архітектури взаємопов'язаних елементів (підсекторів, що включають різноманітні інституційні одиниці);

2) цілісність – опосередкування функціонування сектору рядом нерозривних взаємозв'язків (контрактні відносини, управління ризиками, пруденційний нагляд тощо);

3) емерджентність (неадитивність) – функціонування за власними закономірностями, що не являє собою просту суму інституційних одиниць і відносин між ними;

4) обмеженість – відокремлення його системної функції від функціонування економіки;

5) ієрархічність – належність до економіки і фінансової системи країни;

6) територіальна сегментація – залежність попиту і пропозиції на фінансові послуги від території, що охоплює сектор;

7) умотивованість – забезпечення створення однорідного і прозорого глобального економічного простору і підвищення конкурентоспроможності й ефективності окремої фінансової корпорації / квазікорпорації;

8) динамічність – перетікання фінансових ресурсів фінансових корпорацій / квазікорпорацій з однієї сфери в іншу; швидке реагування на ендогенні зміни;



9) кон'юнктурність – відповідність кількості товарів фінансового сектору величині попиту, збіг у просторі виробництва і споживання, які мають здійснюватись в одному і тому самому місці або на відстані;

10) суб'єктність – персональний контакт споживача послуги із виробником із забезпеченням останнім дотримання певних вимог щодо нормативів, фінансового моніторингу, професійно-кваліфікаційних, етичних, культурних якостей тощо;

11) функціональність – забезпечення цільового спрямування сектору через його функції.

При цьому потенціал фінансового сектору національної економіки, насамперед, зумовлюється можливостями останньої, попитом на фінансові ресурси всіх економічних агентів.

Отже, фінансовий сектор національної економіки тлумачать як: *систему економічних відносин, сферу / частину економіки, частину реального сектору, галузь із надання послуг, детермінанту економічного зростання, сукупність механізмів, цілеспрямовану самоорганізуючу підсистему фінансової системи, сукупність фінансових інститутів, складну систему, нематеріальний виробничий чинник.*

Фінансовим сектором національної економіки, на наш погляд, слід вважати її відокремлену сферу, що сприяє формуванню міжсекторальних фінансових потоків; організаційно-економічні форми утворення грошової маси в обігу та визначення ціни грошей, валютного курсоутворення і підтримання стійкості національної грошової одиниці; надання послуг з акумулювання, кредитування й інвестування, лізингу, розрахунково-касового обслуговування і переказу грошових коштів, страхування, андеррайтингу, недержавного пенсійного забезпечення, біржової торгівлі цінними паперами; здійснення операцій із нерухомістю; хеджування ризиків; перетворення нафти, газу, металів, продовольства на фінансові активи, що забезпечують клієнтам фінансових інститутів та їхнім контрагентам доступ до фінансових ресурсів і продуктів.

Поглибленню визначення сутності фінансового сектору економіки, виробленню оптимальних управлінських рішень щодо його розвитку і трансформації сприяє чітка класифікація його різновидів, яка, на наш погляд, повинна бути такою, як це відображено в табл.

Таблиця

Класифікація різновидів фінансового сектору

Класифікаційні ознаки	Різновиди фінансового сектору
Ступінь розвитку	розвинений; такий, що формується
Упровадження інновацій	традиційний, наукомісткий, високотехнологічний, інноваційний
Місце розташування	національний, зарубіжний, міжнародний, світовий
Стабільність	стабільний, волатильний, турбулентний
Статус	офіційний, тіньовий, офшорний
Характер фінансової системи	що функціонує в межах банкоцентричної (bank-based financial system) чи ринкоцентричної (market-based financial system) фінансових систем
Швидкість трансформацій	інерційний, швидкозростаючий
Типовість	типовий, неоднорідний
Концентрація	неконсолідований, консолідований; низькоконцентрований, висококонцентрований
Фондування	ресурсозабезпечений, ресурсозалежний
Рівень капіталізації	висококапіталізований, помірно капіталізований, низькокапіталізований
Конкурентоспроможність	конкурентоспроможний, неконкурентоспроможний
Ліквідність	високоліквідний, з достатнім рівнем ліквідності, з недостатнім рівнем ліквідності
Рівень регулювання	суворо регламентований (регульований), лібералізований
Орієнтованість	клієнтоорієнтований, проектноорієнтований
Однорідність	уніфікований, диференційований
Рівень монополізму	монополізований, олігопольний, немонополізований
Можливість входження іноземного капіталу	відкритий, закритий (національно значущий)
Участь держави у капіталі фінансового сектору	з незначною державною участю, зі значною державною участю
Інтегрованість у світовий фінансовий сектор	інтегрований, неінтегрований, гармонізований
Прибутковість діяльності	рентабельний, збитковий
Рівень розвитку	стагнаційний; той, що швидко розвивається
Ефективність	низькоефективний, ефективний, високоефективний

Примітка. Складено за [42] і на основі власних напрацювань.

Фінансовий сектор національної економіки розглядають як у відриві від фінансових ринків, так і ототожнюють з останніми, а також включають їх до складу фінансового сектору. Так, за визначенням Ю. Ю. Дяченка, фінансовий сектор, поряд із бюджетною системою і фінансовими ринками, є цілеспрямованою

самоорганізуючою підсистемою фінансової системи і являє собою сукупність фінансових інститутів, що здійснюють певні операції з надання фінансових послуг, і пов'язаних один з одним фінансовими відносинами; поділяється на банківський та небанківський фінансові сектори [43]. Утім, на наш погляд,

по-перше, фінансовий сектор не може відокремлюватися від фінансового ринку, оскільки його інститути функціонують на ринкових засадах. По-друге, зазначеними підсистемами фінансова система не обмежується, оскільки включає також фінанси домогосподарств і корпоративні фінанси, державний борг.

А. Семенов підкреслює, що фінансовий сектор складається з фінансових установ як інститутів, що надають фінансові послуги і виступають єдиною ланкою між фінансовою системою і реальним сектором економіки, забезпечують функціонування фінансового ринку [44].

Зазначають, що у структурі фінансового сектору представлені різноманітні фінансові ринки, на яких здійснюються операції з тисячами різноманітних фінансових інструментів [16, с. 149].

Натомість розробники Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2015 року розглядають його як одну з найважливіших сфер національної економіки, де відбувається формування і розподіл фінансових ресурсів та послуг і яка пов'язана з діяльністю фінансових установ. Під фінансовим сектором у цьому документі розуміється фінансовий ринок, який забезпечує накопичення і розподіл інвестиційних ресурсів та фінансових послуг, взаємодію виробників і споживачів цих послуг за правилами, визначеними державою та її регуляторними органами. Складовими фінансового ринку виступають ринок банківських послуг, ринок кооперативного кредитування, страховий ринок, фондовий ринок, ринок інвестиційних послуг, недержавних пенсійних послуг та інші ринки фінансових послуг [45].

Говорять про фінансовий сектор і як про складну систему, в якій учасники мають можливість самостійного обігу фінансових активів незалежно від обігу реальних товарів, у структурі якої представлені різні фінансові ринки, на яких відбуваються операції з тисячами різних фінансових інструментів. Сектор має розгалужену інфраструктуру і численні фінансові інститути. По суті, основне завдання фінансового сектору – ефективний перерозподіл тимчасово вільних грошових ресурсів між суб'єктами реального сектору, які в разі відсутності фінансових ринків могли б інвестувати лише в межах власних накопичень [16, с. 149].

На думку Ю. М. Коваленко, прирівнювати фінансовий сектор економіки до фінансового ринку неможливо: по-перше, ринок (фінансовий, або товарний) – це тільки форма організації взаємодії продавців і покупців будь-яких активів (у нашому варіанті – фінансових). Сам по собі ринок нічого не виробляє, тоді як у рамках сектору як структурної частини економіки має вестись економічна діяльність. Фінансовий сектор забезпечує функціонування фінансового ринку, однак не зводиться до нього. У такому разі логічно виникає потреба розглянути сутність і структуру цього ринку, оскільки його часто ототожнюють також і з фінансовою системою, особливо в роботах західних учених [36, с. 80].

Також неоднозначно розглядають дослідники і взаємозв'язок *фінансового сектору з фінансовою системою*. Так, Ю. М. Коваленко зазначає, що фінансо-

вий сектор – це, передусім, частина економіки, яку за певними ознаками можна виділити від інших частин економіки в теоретичних або практичних цілях. Фінансова ж система (у широкому розумінні) опосередковує будь-яку господарську діяльність, пронизує всю економіку, не обмежуючись будь-яким окремим її компонентом. Тому за ототожнення цих понять відбувається невинуватиме розширення меж фінансового сектору із втратою специфіки цього економічного явища й ускладненням його вивчення [1, с. 82].

Водночас фінансовий сектор сприяє підтримці стабільності податкової і бюджетної систем держави.

Як сектори світового фінансового ринку найчастіше розглядаються валютний, кредитний, фондовий, страховий, інвестиційний та похідних фінансових інструментів.

Фінансовий сектор включає банківські (універсальні, ощадні, іпотечні, клірингові) і небанківські фінансові установи (страхові та фінансові компанії, інститути спільного інвестування, депозитарії, клірингові палати, пенсійні фонди, кредитні спілки, ломбарди, біржі та позабіржові торговельно-інформаційні системи, інститути розвитку, фонди фінансування експорту й імпорту, а також венчурного бізнесу).

Водночас існує й думка, що суб'єктами фінансового сектору також є [18]: фінансові посередники на зразок будівельних товариств (у Великобританії) чи позико-ощадних асоціацій (у США), а також різноманітні фінансові менеджери й консультанти.

Класифікатор галузей американської економіки (*Standard Industrial Classification – SIC*), що застосовувався в системі національних рахунків США з 1937 до 1997 рр., об'єднував у фінансовий сектор банківські і небанківські фінансові установи, страхові компанії і компанії, що займаються операціями з нерухомістю. При аналізі динаміки розвитку фінансового сектору США у великій кількості робіт використовується таке його широке визначення. У застосовуваному з 1997 року новому класифікаторі галузей економіки (*North American Industry Classification System*) виокремлені розділи «Фінанси і страхування», «Компанії, що займаються операціями з нерухомістю» [3, с. 19].

На практиці, зокрема, у Комплексній програмі розвитку фінансового сектору України до 2020 року сегментами фінансового сектору визначені банківський сектор, сектор небанківських фінансових установ, фондовий ринок і ринок капіталу.

У розвинених країнах *частка банківського сектору* залежить від моделі економіки і пов'язаної з нею моделі фінансування бізнесу, перебуваючи в межах **30–80%** (зона середніх значень – **60–70%**).

У перехідних і економіках, що розвиваються, частка банківського сектору вища (**50–98%**), а зона середніх значень – **75–85%** [46, с. 72].

Виокремлюють і *тіньові банки* як представників *тіньового банківського бізнесу* (*shadow banking system*), під якими Рада з фінансової стабільності розуміє кредитних посередників поза банківським сектором (інвестиційні фонди, лізингові компанії чи компанії – торговці цінними паперами, які не є банками, але виступають посередниками між інвесторами



і позичальниками та відіграють певну роль у трансформації заощаджень у кредити. За звітом МВФ (листопад 2015 р.), активи зазначених інститутів 2014 року становили 68 трлн доларів США [47].

Важливе значення у визначенні сутності фінансового сектору національної економіки відводиться достеменному з'ясуванню його функціонального призначення, погляди науковців на що з часом еволюціонували.

Так, як зазначає Л. Ігоніна [48, с. 112], що дослідила таку еволюцію, панівна на ранніх стадіях становлення фінансових інститутів ортодоксальна позиція, згідно з якою їхня діяльність зводилась виключно до функції забезпечення господарського обороту грошима, певною мірою подальшого розвитку піддалась переосмисленню. У рамках неокласичної платформи економічної науки роль фінансового сектору в суспільному господарстві стала пов'язуватися з ефективним розподілом ресурсів на основі подолання невизначеності результату інвестування і зниження ризику вкладень. Фундатор *еволюційної теорії* Й. Шумпетер розглядав цю роль через призму *концепції розвитку*, методологічно розмежовуючи участь фінансових інститутів у «господарському кругообігу», що передбачає грошове опосередкування рутинних господарських процесів, і у «процесі розвитку», що вимагає активізації ринкового фінансування інвестицій [49, с. 230].

Натомість, на її думку, логіка обґрунтування ролі фінансів у господарській системі Дж. М. Кейнса базувалась на зверненні до тріади фундаментальних психологічних чинників («психологічної схильності до споживання, психологічного припущення про майбутній дохід від капітальних активів і психологічного сприйняття ліквідності» [50, с. 228], за допомогою першого доводилась ключова роль інвестицій при формуванні агрегованого випуску, а решти двох – залежність динаміки інвестицій від функціонування фінансового ринку. Його ж послідовники, представники *теорії фінансового кейнсіанства* (Х. Мінські, Л. Рей, Ч. Уолен), за оцінкою дослідниці, зосередили свою увагу на вивченні фінансових аспектів акумуляції виробничого капіталу в ринковій економіці.

До основних *функцій фінансового сектору* з погляду західної науки можна віднести посередницьку і трансформаційну, в ході реалізації яких він виконує

такі завдання: мобілізація та об'єднання заощаджень; забезпечення управління ризиками; забезпечення інформацією; забезпечення економічного зростання; забезпечення корпоративного управління [51, с. 205].

Ю. Ю. Дяченко виокремлює такі функції фінансового сектору, як мобілізація заощаджень, управління ризиками, надання прозорого інформаційного поля для фінансових інститутів, проведення моніторингу фінансових операцій і здійснення корпоративного контролю, забезпечення спеціалізації та результативності надання фінансових послуг [43].

За Р. Левінім [52], серед функцій фінансового сектору: інформаційна, контролю і моніторингу, управління ризиками, акумуляції заощаджень, зниження витрат обігу.

Ю. М. Коваленко наголошує, що, розглядаючи функції фінансового сектору в економіці, маємо виявляти не сам процес функціонування його одиниць як окремих економічних суб'єктів, а взаємодію з іншими секторами економіки [36, с. 119].

Наріжною функцією фінансового сектору є опосередкування функціонування реального сектору економіки, тобто забезпечення безперервності і замкненості виробничого процесу й реального відтворення; надання різних фінансових послуг, а відтак сприяння посиленню взаємодії підприємств і суб'єктів фінансового ринку [53, с. 9–10].

Поряд з цим, ***фінансовий сектор національної економіки, на наш погляд, виконує й такі функції: забезпечення міжгалузевого переливу капіталів; валютне курсоутворення; підтримання стійкості національної грошової одиниці; формування грошової маси; сприяння і безпосереднє здійснення інвестиційної діяльності; недержавне пенсійне забезпечення; стимулювання зниження рівня бідності і зменшення розриву між багатими і бідними.***

Висновки. Таким чином, виходячи зі значущості фінансового сектору у функціонуванні та розвитку національної економіки, неоднозначності поглядів на його природу, дослідження його сутності, різновидів, структури, функціонального призначення, співвідношення з фінансовою системою і фінансовим ринком потребує комплексного підходу та подальшого поглиблення.

Список використаної літератури

1. Коваленко Ю. М. Фінансова система і фінансовий сектор: організаційно-інституційний підхід / Ю. М. Коваленко // *Фінанси України*. – 2011. – № 4. – С. 75–88.
2. Stiglitz J. E. Credit Markets and the Control of Capital / J. E. Stiglitz // *Journal of Money, Credit and Banking*. – 1985. – Vol. 17, Issue 2. – P. 133–152.
3. Евдокимова Т. В. Трансформация роли финансового сектора в экономике США в начале XXI века : дис. на соискание учёной степени канд. экон. наук : спец. 08.00.14 – мировая экономика / Т. В. Евдокимова. – М., 2015. – 178 с.
4. Tadesse S. Financial Architecture and Economic Performance: International Evidence / S. Tadesse // *The University of South Carolina*. – 2001. – August. – 39 p.
5. Grubel H. The Theory of International Banking / H. Grubel // *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*. – 1977. – № 123. – P. 349–363.
6. Лозовая Ю. Н. Влияние финансового кризиса на изменение институциональной структуры банковского сектора / Ю. Н. Лозовая // *Экономический вестник Ростовского государственного университета*. – 2010. – Т. 8, № 1 (ч. 2). – С. 6–12.



7. Львовчкін С. Фінансова інфраструктура ринкової економіки: концептуальні підходи / С. Львовчкін, В. Опарін, В. Федосов // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 57–71.
8. Грищенко Т. В. Вплив фінансiалiзацiї економіки на функціонування граничних ринків капіталу / Т. В. Грищенко, Г. В. Анзіна // Проблеми економіки. – 2015. – № 1. – С. 16–21.
9. Словарь бизнес-терминов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/31064.
10. Алексеєнко Л. Пріоритети розвитку фінансового сектору в умовах інституційних трансформацій / Л. Алексеєнко, Є. Соколовський // Світ фінансів. – 2014. – № 3. – С. 63–71.
11. Вагизова В. И. Развитие региональной экономической системы: современные противоречия реального и финансового секторов экономики / В. И. Вагизова // Казанский экономический вестник. – 2012. – № 1. – С. 36–42.
12. Значение и роль финансового сектора в экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helpiks.org/4-42804.html>.
13. Щепелева М. А. Подходы к оценке риска финансового сектора / М. А. Щепелева // Вестник ГМИМО. – 2014. – № 6. – С. 117–125.
14. Малий І. Й. Макроекономічне регулювання фінансового сектору / І. Й. Малий, Т. О. Королюк // Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України : зб. матер. наук.-практ. конференції, 27–28 жовтня 2016 р. / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – Київ, 2016. – С. 66–69.
15. Галанцева И. В. Исследование источников противоречий между финансовым и реальным секторами и определение основных подходов к их разрешению / И. В. Галанцева, Ф. К. Ахмедзянова // Вестник Казанского технологического университета. – 2012. – Т. 15, № 12. – С. 266–270.
16. Пархоменко А. А. Взаимодействие реального и финансового секторов экономики на этапе финансового кризиса / А. А. Пархоменко // Вестник Томского государственного университета. – 2010. – № 338. – С. 149–151.
17. Дятлов Д. А. Методология управления рисками финансового сектора экономики РФ [Електронний ресурс] / Д. А. Дятлов. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21359.doc.htm.
18. Экономический словарь [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/22679.
19. Полищук А. И. Кредитная система: опыт, новые явления, прогнозы и перспективы / А. И. Полищук. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 216 с.
20. Значение и роль финансового сектора в экономике [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://helpiks.org/4-42804.html>.
21. Большая экономическая энциклопедия. – М. : Эксмо, 2007. – 816 с.
22. Страхова В. Реформа фінансового сектору, моніторинг процесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua/reforms/reformafinansovogosektoru>.
23. Розвиток фінансового сектору та економічне зростання : [монографія / редкол. : А. І. Даниленко (відп. ред.) та ін.]. – К. : НАН України, 2001. – 238 с.
24. Galetovic A. Finance and Growth: A Synthesis and Interpretation of the Evidence / A. Galetovic // Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review. – 1996. – Vol. 49, № 196. – P. 59–82.
25. Olivier J. Growth-Enhancing Bubbles / J. Olivier // International Economic Review. – 2000. – Vol. 41, № 1. – P. 133–151.
26. Gurley J. G. Financial Structure and Economic Development / J. G. Gurley, E. S. Shaw // Economic Development and Cultural Change. – 1967. – Vol. 15, № 3. – P. 257–268.
27. Binswanger M. Stock Markets, Speculative Bubbles and Economic Growth: New Dimensions in the Coevolution of Real and Financial Markets / M. Binswanger. – Cheltenham : Edward Elgar, 1999. – 384 p.
28. Binswanger M. Stock Returns and Real Activity in the G-7 Countries: Did the Relationship Change during the 1980s? / M. Binswanger // The Quarterly Review of Economics and Finance. – 2004. – Vol. 44, № 2. – P. 237–252.
29. Бхагвати Дж. В защиту глобализации / Дж. Бхагвати. – М. : Ладомир, 2005. – 451 с.
30. Сергиенко Я. О финансовом механизме длинноволновых технико-экономических изменений / Я. Сергиенко // Вопросы экономики. – 2004. – № 1. – С. 66–73.
31. Левина И. Г. О двойственной природе финансового сектора (методологические замечания) // Ломоносов – 2005: секция «Экономика». – М. : МГУ, 2005. – Т. 1 / гл. ред. В. Н. Сидоренко. – С. 88–90.
32. Зимовець В. В. Державна фінансова політика економічного розвитку : [монографія] / В. В. Зимовець. – К. : Ін-т економіки та прогнозування НАН України, 2010. – 356 с.
33. Школьник І. О. Фінансовий сектор України: теоретичний аналіз економічної дефініції / І. О. Школьник, А. Ю. Семенов // Вісник Української академії банківської справи. – 2013. – № 1 (34). – С. 31–36.
34. Gurley J. G. Money in a Theory of Finance / J. G. Gurley, E. S. Shaw. – Washington D. C. : Brooking Institution, 1960. – 371 p.
35. Решетило В. П. Фінансові ринки та їх вплив на розвиток підприємств реального сектору економіки / В. П. Решетило // Комунальне господарство міст. – 2013. – № 108. – С. 155–163.



36. Коваленко Ю. М. Інституціоналізація фінансового сектору економіки : монографія / Ю. М. Коваленко. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2013. – 608 с.
37. Коваленко Ю. М. Витоки відриву фінансового сектору від реального та способи його подолання / Ю. М. Коваленко // Фінансовий механізм структурної модернізації економіки України : монографія / [за заг. ред. С. В. Онишко, В. П. Унінець-Ходаківської]. – Ірпінь : НУДПСУ, 2013. – 606 с.
38. Левина И. К вопросу о соотношении реального и финансового секторов / И. Левина // Вопросы экономики. – 2006. – № 9. – С. 83–102.
39. Strange S. *Casino Capitalism* / S. Strange. – N. Y. : Basil Blackwell, 1986. – 240 p.
40. Рязанова О. Е. Трансформация института собственности в условиях глобализации экономики : автореф. дис. на соискание ученой степени д-ра экон. наук : спец. 08.00.01 – экономическая теория / О. Е. Рязанова. – М., 2009. – 26 с.
41. Коваленко Ю. М. Концептуальные основы устойчивого развития финансового сектора экономики // Финансовое управление развитием экономических систем : [монография] / Ю. М. Коваленко. – Новосибирск : «СИБ-ПРИНТ», 2012. – Кн. 9. – Разд. 3.1. – С. 85–95.
42. Вовченко Р. С. Фінансова безпека банківського сектору економіки : дис. ... канд. экон. наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Р. С. Вовченко. – К., 2016. – 237 с.
43. Дяченко Ю. Ю. Реструктуризація фінансового сектора в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки / Ю. Ю. Дяченко. – К., 2010. – 21 с.
44. Семенов А. Ю. Вплив діяльності фінансових установ на економічне зростання України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук : спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / А. Ю. Семенов. – Суми, 2011. – 22 с.
45. Стратегія розвитку фінансового сектора України до 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ufin.com.ua/konceptcia/002.doc.
46. Миркин Я. М. Финансовое будущее России: экстремумы, бумы, системные риски / Я. М. Миркин. – М. : GELEOS Publishing House; Кэпитал Трейд Компани, 2011. – 480 с.
47. Авис О. У. Консолидация банковского сектора России и перспективы формирования институтов «теневое банкинга» [Електронний ресурс] / О. У. Авис // Региональная экономика и управление. – Режим доступу : eee-region.ru/article/4914.
48. Игонина Л. Л. Финансовое развитие и экономический рост / Л. Л. Игонина // Вестник Финансового университета. – 2016. – № 1. – С. 111–120.
49. Шумпетер Й. Теория экономического развития / Й. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 455 с.
50. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М. : Гелиос АРВ, 2002. – 352 с.
51. Олійник О. О. Сучасні теоретичні підходи до визначення функцій та завдань фінансової системи / О. О. Олійник // Науковий вісник НУБІП України. – 2013. – № 181-5. – С. 200–209. – (Серія: економіка, аграрний менеджмент, бізнес).
52. Levin R. Finance and Growth: Theory and Evidence / R. Levin // NBER Working Paper. – 2004. – № 10766. – P. 5.
53. Барсегов Г. Г. Дивергенция финансового сектора и реального сектора экономики: гипотеза и реальность / Г. Г. Барсегов // Вестник СГСЭУ. – 2010. – № 3 (32). – С. 9–14.

References

1. Kovalenko, Yu. M. (2011). Finansova systema i finansovyi sektor: organizatsiyno-institutsiynyi pidkhid [Financial system and financial sector: the organizational and institutional approach]. *Finansy Ukrainy. – Finance of Ukraine*, 4, 75–88 [in Ukrainian].
2. Stiglitz, J. E. (1985). Credit Markets and the Control of Capital. *Journal of Money, Credit and Banking*. – Vol. 17, Issue 2, p. 133–152.
3. Yevdokimova, T. V. (2015). Transformaciya roli finansovogo sektora v ekonomike SSHA v nachale XXI veka [Transformation of a role of the financial sector in USA economy in the beginning of 21th century]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].
4. Tadesse, S. (2001). Financial Architecture and Economic Performance: International Evidence. *The University of South Carolina*.
5. Grubel, H. (1977). The Theory of International Banking. *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*, 123, p. 349–363.
6. Lozovaya, Y. N. (2010). Vliyaniye finansovogo krizisa na izmeneniye institutsionalnoy struktury bankovskogo sektora [Impact of the financial crisis on change of the institutional structure of banking sector]. *Vestnik ekonomiki Rostovskogo gosudarstvennogo universiteta – Economic reporter of Rostov State University*. – Vol. 8, 1 (part 2), p. 6–12 [in Russian].
7. Lyovochkin, S., Oparin V., & Fedosov V. (2008). Finansova infrastruktura rynkovoyi ekonomiki: kontseptualni pidkhody [Financial infrastructure of market economy: the conceptual approaches]. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 11, 57–71 [in Ukrainian].



8. Gishchenko, T. V. & Anzina, G. V. (2015). Vplyv finansializatsiyi ekonomiki na funktsionuvannya granichnykh rynkiv kapitalu [Impact of the financialisation of economy on functioning of the marginal capital markets]. *Problemy ekonomiki – Economy problems*, 1, 16–21 [in Ukrainian].
9. Business terms dictionary. (n.d.). *dic.academic.ru*. Retrieved from http://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/31064.
10. Alekseenko, L. & Sokolovskiy, E. (2014). Prioritety rozvytku finansovogo sektoru v umovakh instytutitsyinykh transformatsiy [Priorities of the development of the financial sector in conditions of the institutional transformation]. *Svit finansiv – Finance world*, 3, 63–71 [in Ukrainian].
11. Vagizova, V. I. (2012). Razvitiye regionalnoy ekonomicheskoy sistemy: sovremennyye protivorechiya realnogo i finansovogo sektorov ekonomiki [Development of a regional economic system: modern contradictions of real and financial sectors of economy]. *Kazanskiy ekonomicheskyy vestnik – Economic reporter of Kazan*, 1, 36–42 [in Russian].
12. Znacheniyе i rol finansovogo sektora v ekonomike [Value and role of the financial sector of economy] (n.d.). *helpiks.org*. Retrieved from <http://helpiks.org/4-42804.html> [in Russian].
13. Shchepeleva, M. A. (2014). Podkhody k otsenke riska finansovogo sektora [Approaches to evaluation of a risk in the financial sector]. *Vestnik MGIMO – Reporter of MGIMO*, 6, 117–125 [in Russian].
14. Malyy, E. Y. & Korolyuk, T. O. (2016). Makroekonomichne reguluyuvannya finansovogo sektoru [Macroeconomic regulation of financial sector]. *Svitovi tendentsiyi ta perspektivy rozvytku finansovoyi systemy Ukrainy – World tendencies and perspectives of development of financial system of Ukraine: Proceedings of the Scientific conference in Kyiv National University named after T. Shevchenko* (p. 66–69). Kyiv [in Ukrainian].
15. Galanseva, E. V. & Akhmedzyanova, F. K. (2012). Issledovaniye istochnikov protivorechiy mezhdru finansovym i realnym sektorami i opredeleniye osnovnykh podkhodov k ikh razresheniyu [Research on sources of contradictions in financial and real sector and defining of main approaches to their resolving]. *Vestnik Kazanskogo tekhnologicheskogo universiteta. – Reporter of Kazan technological university*, Vol. 15 (12) [in Russian].
16. Parkhomenko, A. A. (2010). Vzaimodeystviye realnogo i finansovogo sektorov ekonomiki na etape finansovogo krizisa. [Interaction of real and financial sectors of economy at financial crisis stage]. *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo universiteta – Reporter of Tomsk State University*, 338, 149–151 [in Russian].
17. Dyatlov D. A. (n.d.). *Metodologiya upravleniya riskami finansovogo sektora ekonomiki Rosiyskoy Federatsii [Risk management methodology of financial sector of economy of Russia]*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21359.doc.htm [in Russian].
18. Economic dictionary. (n.d.). *dic.academic.ru*. Retrieved from http://dic.academic.ru/dic.nsf/econ_dict/22679.
19. Polishchuk, A.I. (2005). *Kreditnaya sistema: opyt, novyye yavleniya, prognozy i perspektivy [Credit system: experience, new conditions, forecasts and perspectives]*. – Moscow : Finansy i statistika [in Russian].
20. *Znacheniyе i rol finansovogo sektora v ekonomike [Value and role of the financial sector in economy]*. (n.d.). Retrieved from <http://helpiks.org/4-42804.html> [in Russian].
21. *Bolshaya ekonomicheskaya enciklopediya [Big economic encyclopedia]*. (2007). Moscow : Eksmo [in Russian].
22. Strakhova, V. (n.d.). *Reforma finansovogo sektoru, monitoring processu [Reform of financial sector, process monitoring]*. *reforms.in.ua*. Retrieved from [http://reforms.in.ua/reforms/reforma finansovogo sektoru](http://reforms.in.ua/reforms/reforma%20finansovogo%20sektoru) [in Ukrainian].
23. Danilenko, A. I. (Eds.). (2001). *Rozvytok finansovogo sektora ta ekonomichne zrostannya [Development of financial sector and economic growth]*. – Kyiv : National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
24. Galetovic, A. (1996). Finance and Growth: A Synthesis and Interpretation of the Evidence. *Banca Nazionale del Lavoro Quarterly Review*. Vol. 49 (196), p. 59–82.
25. Olivier, J. (2000). Growth-Enhancing Bubbles. *International Economic Review*. Vol. 41, (1), p. 133–151.
26. Gurley, J. G. & Shaw, E. S. (1967). Financial Structure and Economic Development. *Economic Development and Cultural Change*. Vol. 15, (3), p. 257–268.
27. Binswanger, M. (1999). *Stock Markets, Speculative Bubbles and Economic Growth: New Dimensions in the Coevolution of Real and Financial Markets*. Cheltenham : Edward Elgar.
28. Binswanger, M. (2004). Stock Returns and Real Activity in the G-7 Countries: Did the Relationship Change during the 1980s? *The Quarterly Review of Economics and Finance*. – Vol. 44 (2), p. 237–252.
29. Bkhagvati, J. (2005). *V Zashchitu globalizatsii [In support of globalization]*. Moscow : Ladomir [in Russian].
30. Sergiyenko, Y. (2004). O finansovom mekhanizme dlinnovonovykh tekhniko-ekonomicheskikh izmeneniy [About financial mechanism of longwave technical and economical changes]. *Voprosy ekonomiki – Economy questions*, 1, 66–73 [in Russian].
31. Levina, I. G. (2005). O dvoystvennoy prirode finansovogo sektora (metodologicheskiye zamechaniya) [About dual nature of financial sector (methodological comments)]. *Lomonosov – 2005: «Ekonomika»*, ch. «Economy» Vol. 1. (V. N. Sidorenko, Ed.). Moscow : MGU [in Russian].
32. Zimovets, V. V. (2010). *Derzhavna finansova politika ekonomichnogo rozvytku [State financial politics of economic development]*. Kyiv : Institute of economics and forecasting of National Academy of Sciences of Ukraine, [in Ukrainian].
33. Shkolnik, E. O. & Semenog A. Yu. (2013). Finansoviy sektor Ukrainy: teoretychnyi analiz ekonomichnoyi definitsiyi [Financial sector of Ukraine: theoretical analysis of economical definitions]. *Vistnyk Ukrainiskoyi akademiyi bankivskoyi spravy – Reporter of Ukrainian banking academy*, 1 (34) (p. 31–36) [in Ukrainian].



34. Gurley, J. G. & Shaw E. S. (1960). *Money in a Theory of Finance*. Washington D. C. : Brooking Institution.
35. Reshetylo, V. P. (2013). Finansovi rynki ta ikh vplyv na rozvytok pidpryemstv realnogo sektora ekonomiki [Financial markets and their impact on the development of the enterprises of a real sector of economy]. *Komunalne gospodarstvo mist – Communal management of cities*, 108, 155–163 [in Ukrainian].
36. Kovalenko, Yu. M. Instututsializatsiya finansovogo sektora ekonomiki [Institutionalization of the financial sector of economy] : monograph / Yu. M. Kovalenko. – Irpin : Natiional university of State Patrol Duty of Ukraine, 2013. – 608 p. [in Ukrainian].
37. Kovalenko, Yu. M. (2013). Vytoky vidryvu finansovogo sektoru vid realnogo ta sposoby yogo podolannya [Sources of the separation of the financial sector from real sector and means of its avoiding]. *Finansovyi mekhanizm strukturnoyi modernizatsiyi ekonomiki Ukrainy – Financial mechanism of structural modernization of economy*. Irpin : NUDPSU [in Ukrainian].
38. Levina, E. (2006). K voprosu o sootnosheniyi realnogo i finansovog sektorov [To the question of the correlation of real and financial sectors]. *Voprosy ekonomiki. – Economy questions*, 9, 83–102 [in Russian].
39. Strange, S. (1986). *Casino Capitalism*. – New York : Basil Blackwell.
40. Ryazanova, O. Ye. (2009). Transformatsiya instituta sobstvennosti v usloviyakh globalizatsiyi ekonomiki [Transformation of the ownership institute in conditions of the globalization of economy]. *Doctor's thesis*. Moscow [in Russian].
41. Kovalenko, Yu. M. (2012). Kontseptualnye osnovy ustoychivogo razvitiya finansovogo sektora ekonomiki [Conceptual basis of the stabile development of the financial sector of economy]. *Finansovoye upravleniye razvitiyem ekonomicheskikh sistem – Financial management of development of economic systems*. Novosibirsk: «SIB-PRINT». Vol. 9, ch. 3.1 [in Russian].
42. Vovchenko, P. S. (2016). Finansova bezpeka bankivskogo sektoru ekonomiki [Financial security of the banking sector of economy]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
43. Dyachenko, Yu. Yu. (2010). Restrukturizatsiya finansovogo sektora v Ukraine [Restructuring of the financial sector in Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Russian].
44. Semenog, A. Yu. (2011). Vplyv diyalnosti finansovykh ustanov na ekonomichne zrostannya Ukrainy [Impact of the financial institutions' activities on the economic growth of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Sumy [in Ukrainian].
45. *Strategiya rozvytku finansovogo sektora Ukrainy do 2015 [Strategy of the development of the financial sector of Ukraine till 2015]*. (n.d.). Retrieved from www.ufin.com.ua/koncepcia/002.doc. [in Ukrainian].
46. Mirkin, Y. M. (2011). *Finansovoye budushcheye Rossii: ekstremumy, bumy, sistemnyye riski [Financial future of Russia: extremum, bams, system risks]*. Moscow : GELEOS Publishing House ; Capital Trade Company [in Russian].
47. Avis, O. U. (n.d.). Konsolidatsiya bankovskogo sektora Rossii i perspektivy formirovaniya institutov “tenevogo bankinga” [Consolidation of the banking sector of Russia and the perspectives of creation of the institutes of “shadow banking”]. *Regionalnaya ekonomika i upravleniye – Regional economy and management*. Retrieved from www.region.ru/article/4914/ [in Russian].
48. Igonina, L. L. (2016). Finansovoye razvitiye i ekonomicheskii rost [Financial development and economic growth]. *Vestnik Finansovogo Universiteta – Reporter of Finance University*, 1, 111–120 [in Russian].
49. Shumpeter, Y. (1982). *Theory of economic development*. – Moscow : Progress.
50. Keynes, J. M. (2002). *General theory of employment, percentage and money*. Moscow : Gelios APB.
51. Oliynyk, O. O. (2013). Suchasni teoretychni pidkhody do vyznachennya funkciy ta zavdan finansovoyi systemy [Modern theoretical approaches to defining functions and tasks of financial systems]. *Naukovyi visnyk NUBIP Ukrainy. Seria : ekonomika, agrarnyi menedzhment, biznes. – Scientific reporter of NUBIP of Ukraine. Series : economy, agriculture management, business*, 181-5 (p. 200–209) [in Ukrainian].
52. Levin, R. (2004). *Finance and Growth: Theory and Evidence. NBER Working Paper*, 10766.
53. Barsegov, G. G. (2010). Divirgentsiya finansovogo sektora i realnogo sektora ekonomiki: gipoteza i realnost [Divergence of the financial sector and real sector of economy: hypothesis and reality]. *Vestnik SGSEU – Reporter of SGSEU*, 3 (32) [in Russian].